

De utidssvarende unge

”På nuværende tidspunkt i forløbet står det klart, at den produktionsbaserede lærlingeuddannelse, med visse variationer uddannelsesstederne imellem, formår at skabe en pædagogisk form, som rummer inklusionsmuligheder for en gruppe unge, der næppe vil kunne gennemføre en kompetencegivende erhvervsuddannelse i det konventionelle uddannelsessystem”.

Sådan lyder konklusionen fra Claus Elmholdt og Sarah Senger Madsen, i deres foreløbige evaluering af den produktionsbaserede lærlingeuddannelse som bliver gennemført på fire produktionsskoler i landet. Konklusionerne bygger på 26 kvalitative interview i 2005 med de unge lærlinge.

Produktionsskolernes fortjeneste er at de formår at give et tilbud til den gruppe som forfatterne kalder ”de utidssvarende unge”. Disse unge er som udsendinge fra en fremmed kultur eller en svunden tid, koblet af tidens krav om refleksiv selvstyring og individuel præstation, afkoblet skolen og med stor risiko for at blive udstødt af samfundet. De ser ikke sig selv som lærende, selvberende og ansvarlige subjekter, og derfor udgør erhvervsskolernes meget individualiserende form en barriere for dem. Her bliver så produktionsskolernes pædagogik med vægten på de sociale og arbejdsmæssige fællesskaber disse unges mulighed for at koble sig på arbejdsmarkedet. Det er i denne ramme de unge får chancen for at blive set, at udvikle deres kompetencer og blive en bidragende del af kulturen.

KULTURSAMMENSTØD

Claus Elmholdt og Sarah Senger Madsen vurderer at produktionsskolerne har stillet sig selv en stor udfordring i valget af lærlinge til projektet, da det er unge, der har brug for meget mere støtte af både boglig og/eller

PRODUKTIONSSKOLEBASERET LÆRLINGEUDDANNELSE - FASE 1

- I 2004 igangsatte fem produktionsskoler et forsøgsprojekt med ”produktionsbaseret lærlingeuddannelse”.
- De fem skoler er: Kalundborgegnens Produktionsskole, Korsør Produktionshøjskole, Produktionshøjskolen Multicenter Syd, Odder Produktionsskole og Vurring Produktionsskole.
- 30 unge blev i perioden 2004-07 optaget på produktionsbaserede lærlingeuddannelser, 29 kom i gang. Herefter er 7 faldet fra.
- Uddannelsens mål og krav følger de almindelige regler om erhvervsuddannelse.
- Uddannelsernes har en varighed på 1½ til 5 år afhængig af elevernes forudsætninger og valg af uddannelse.
- Uddannelsen afsluttes med svendebrev/uddannelsesbevis.
- Skoledelen kan foregå på erhvervsskolen eller på produktionsskolen som forlagt undervisning. Praktikken foregår på produktionsskolen.

social karakter. De kommer enten fra arbejder- eller håndværkerkulturer, som ikke lægger vægt på boglig viden og abstrakt læring, eller fra resourcesvage hjem, som involverer kriminalitet, misbrugsproblemer og omsorgssvigt af forskellig karakter. De unges erfaringer med uddannelsessystemet er mest knyttet til nederlagsoplevelser med konflikter, mobning og hyppige skoleskift med det resultat at de har så gennemgribende boglige vanskeligheder og indlæringsproblemer, at de ikke har de nødvendige faglige forudsætninger for at gennemføre en konventionel kompetencegivende uddannelse. Med den kulturelle bagage kan skolen synes meningsløs, for allerede i folkeskolen forventes de at tage medansvar for egen læring og forholde sig til en abstrakt og symbolsk tænkning, som en forberedelse til videnssamfundets krav om fleksibilitet, refleksion og selvstyring – noget der ligger meget langt fra arbejderkulturens langt mere konkrete og håndfaste tilgang til såvel læring som disciplin. *"Jeg havde svært ved at se anvendeligheden af de boglige skolefag. Folkeskolelærerne så mig som "doven og dum", og de var alt for "pædagogagtige"*, fortæller en af de unge lærlinge i et interview.

AT BLIVE MØDT OG ACCEPTERET

Lærerens holdning og relation til eleverne har helt afgørende betydning for elevernes opfattelse af deres muligheder for at lære noget. Som en anden lærling fortæller: *"Lærerne har det sådan, at det ikke er os, der er problemet, det er ham, der ikke har forklaret det ordentligt"* – så i stedet for at fokusere på elevernes fejl, bliver det et spørgsmål om læringsmiljøet og lærernes holdning. *"Alt det jeg fik at vide, jeg ikke kunne, har jeg fået lært"*, via produktionsskolen, som er *"det eneste sted, jeg føler der er nogen, der har været inde og hjælpe mig fuldstændig"*. At blive mødt og set på denne måde har givet flere af lærlingene i forsøget en tiltro til at det er muligt for dem at lære noget, når bare de får den nødvendige støtte.

Generelt har lærlingene et stort behov for at føle sig socialt accepteret i et fællesskab, som de kan være en del af, for overhovedet at kunne lære noget og deltage i aktiviteter på en meningsfuld og forpligtende måde. For mange af dem begynder det med at produktionsskolen varetager nogle helt basale omsorgsbehov, og at lærerne stiller op som støttende personer, som de kan regne med, så de på den måde lærer at opbygge stabile personlige relationer. De unge har brug for rollemodeller

FASE 2 OG 3

- I efteråret 2005 blev der givet penge til en fase 2 i forsøgsprojektet, så endnu 25 unge kan begynde på en produktionsbaseret lærlingeuddannelse.
- Odder Produktionsskole nåede ikke at få forløb i gang i første fase, men håber at få fire forløb i gang fra september 06 – de er fortsat i dialog med faglige udvalg og tekniske skoler.
- Igangsætning af de 25 nye lærlingeforløb betyder at der på en del værksteder vil være både nye og mere erfarne lærlinge, hvilket giver mulighed for et mere autentisk og nuanceret situeret læringsmiljø. Det kræver en indsats i begyndelsen at få til at fungere, men på sigt bliver det en gevinst for både læreren, lærlingene og de almindelige produktionsskoleelever som får nogle nye rollemodeller på værkstederne.
- På Produktionsskoleforeningens bestyrelsesmøde i juni blev det besluttet at: *"der søges tillige i det videre samarbejde med erhvervsskolerne opbakning til at udbrede lærlingeforsøget til et generelt landsdækkende forsøg."* Fås denne opbakning og forståelse for de videre perspektiver, vil man igen søge SATS-midler i forbindelse med finanslovsforhandlingerne som midler til fase 3.

for et voksenliv, og her kan både værkstedslærerne og ældre lærlinge i det sociale arbejdsfællesskab have en afgørende betydning for de unges identitetsudvikling.

UDDANNELSE TIL ANSVARLIGHED

De unge i lærlingeforsøget skal ikke bare lære et fag. De skal tilegne sig en lang række personlige og sociale kompetencer, så de bliver i stand til at tage ansvar for deres eget liv som voksne selvberørende mennesker og borgere, der er en del af og bidrager til samfundet. Forfatterne beskriver produktionsskolens indsats som en ansvarliggørelsesproces, hvor systemets "uansvarlige unge" gradvist tager ansvar for en arbejdsopgave, for det sociale fællesskab og til sidst for deres eget liv.

I denne proces har flere af eleverne oplevet det som et status- og rolleskift at gå fra at være elev til at være en lærling, som betros skolens nøgler, deltager i lærermøder, og dermed begynde at se sig selv som en voksen blandt voksne med den forpligtigelse, der følger med. Samtidig har det ikke været lige let for alle de unge lærlinge at skulle slippe et gammelt mønster som klient og uansvarlig.

Ikke desto mindre understreges det i rapporten at en aktiv holdning om at ville inkludere de unge i praksisfællesskabet er en central ressource, der åbner for deltagelse på arbejdsmarkedet og i samfundet og modvirker truslen om marginalisering.

Morten Madsen i gang med en jolle.

I lære som skibstømmer på træ og sejl

SAMARBEJDE MED EUD

Forfatterne er imidlertid ikke i tvivl om at det kræver en stor aktiv og bevidst indsats hvis uddannelsesstederne skal modvirke restgruppens trussel om marginalisering. Derfor er det også positivt at lærlingeforbundene har været med til at styrke samarbejdet mellem produktionsskolerne og EUD, da der har været en konkret anledning til samarbejdet. Samtidig har det bragt ny viden ind i produktionsskolen da den enkelte værkstedslærer har været nødt til at sætte sig grundigt ind i, hvad det er for krav, eleverne skal leve op til for at gennemføre uddannelsen.

Lærlingeforsøget har givet unge en mulighed for en kompetencegivende uddannelse de næppe ville have kunne gennemføre andre steder, men om det så også betyder at de fortsat bliver motiveret for uddannelse og læring, som er kravet i et fleksibelt videnssamfund, er det endnu for tidligt at sige noget om.

/lb

Kia Machholdt Pedersen ved anretning.

I lære som Cater i køkken/kantine

